

Hoe het tot stand kwam ...

door

Harry Snijder

Limmen, 2021
© HVM Snijder

Studenten en juvenisten St. Paul, Arcen 1961

Inleiding

Ik liep al langere tijd rond met het idee om te schrijven over mijn middelbare schooltijd. Deze periode heb ik doorgebracht op een internaat. Dit is een plek waar jongeren samen woonden en naar school gingen met het doel om Missionaris te worden. Je woonde dus niet meer thuis bij je ouders en broer en of zussen. In de jaren zestig van de vorige eeuw kwam het vaak voor dat jongeren naar zo'n internaat gingen.

Enkele reünies van medestudenten uit die periode hebben in de afgelopen jaren mijn drang om er iets over te schrijven alleen maar aangewakkerd.

De doorslag heeft mijn grootste vriend uit die jaren en tot op heden gegeven: Ton Elfrink uit Losser. Hij begon tegelijk met mij aan de opleiding op het internaat.

Ton en ik waren in deze periode onafscheidelijk, we hebben in de jaren daarna ook voortdurend contact met elkaar gehouden.

In februari 2020 kregen mijn vrouw Francine en ik bericht dat Ton leed aan een kwaadaardige hersentumor. Vanaf dat moment zijn onze contacten versterkt voor zover dat mogelijk was. Ook Ton blijkt met het idee gespeeld te hebben om iets op te schrijven over onze samen doorgebrachte juede op het internaat.

Het zou onze partners, kinderen en kleinkinderen een mooie inkijk zou kunnen geven in onze zo belangrijke tienerjaren waar we vaak over vertellen.

Het ziektebeeld van Ton bleek zo ernstig dat hij er niet meer toe kwam om er zelf over te schrijven. Ik ben aan de slag gegaan en heb de vorderingen van mijn verhaal voorgelegd aan Ton en Ineke, zijn vrouw. Zijn positieve reacties moedigden mij aan om op de ingeslagen weg door te gaan.

Helaas is Ton in mei 2020 overleden. Om die reden draag ik mijn herinneringen nu op aan Ton en Ineke.

Mijn dank gaat ook uit naar Frits Winkelmolen en Ton Vissers die soms de hiaten in mijn geheugen opfristen en mij voorzagen van fotomateriaal.

Gezinssamenstelling en achtergrond

Mijn naam is Harry Snijder. Ik ben geboren aan de Zonneveldstraat in Uitgeest op 18 mei 1948.

Mijn vader was Henk Snijder, geboren in 1918 en mijn moeder Marie Groot, geboren in 1919. Ik stam uit een arbeiders- / middenstandsgezin.

Ons gezin bestond naast mijn ouders uit 3 broers en twee zussen. Eerst twee oudere broers Ben en Jan, daarna kwam ik, vervolgens mijn twee jongere zusjes Ank en Cock en als laatste mijn (toen) jongste broertje Ton.

Het geloof had veel invloed op allerlei zaken binnen ons gezin. Mijn beide ouders waren overtuigd katholiek, wat wij zij ons mee gaven. Katholiek zijn betekende toen dat je iedere dag naar de kerk ging. In de Maria maanden, mei en oktober, werd er thuis iedere dag de rozenkrans gebeden.

Ons gezin in 1963: boven Ank, Ben, Cock, Jan, Ton en Harry, daaronder pa, Frank en ma

Dat betekende dat er 'Onze vaders' en 'Weesgegroeten' werden gepleveld. Dat bidden deden we met behulp van een Rozenkrans, een soort ketting met kraaltjes: voor elk kraaltje een gebedje.

Ons gezin was dan ook sociaal maatschappelijk georiënteerd. Dit hield onder meer in dat wij betrokken waren bij de dorpsgemeenschap, lid waren van diverse verenigingen en dat wij respect toonden voor de mensen om ons heen.

Een missiepater op schoolbezoek

Het zal in het voorjaar van 1959 geweest zijn. Ik zat in de vijfde klas van de Sint Jozefschool aan de Langebuurt, de lagere school. Wegens gebrek aan leerkrachten gaf meester Twisk de ene week les aan de vijfde klas en de andere week aan de zesde klas. En in de week dat je geen les kreeg, was je ook echt vrij. Er was geen sprake van huiswerk of andere taken vanuit school. Dit was natuurlijk niet echt bevorderlijk voor de leerprestaties.

Tijdens de schooluren verscheen plotseling iemand met een zwarte jurk en een rode sjerp. Dat bleek pater Willemse te zijn. Hij was geboren en getogen in Uitgeest, zijn vader was de kapper waar wij om de zes weken in de stoel gingen zitten. Hij wilde de klas iets vertellen over het werk dat hij deed als lid van een 'missiecongregatie'. Dit is een katholieke organisatie die mensen 'op missie' uitzendt naar derde wereld landen zoals Congo in Afrika en naar Papua Nieuw Guinea in Azië. Pater Willemse vertelde ons over het werk van deze missionarissen. Hij liet ons veel foto's zien van Afrika en Nieuw Guinea. Deze foto's maakten veel indruk op mij als elfjarige.

Hij liet ons ook foto's zien van wat zij het 'Seminarie' noemden, dit was in Limburg, heel ver weg.

Ik zag foto's van voetbalvelden, pingpongtafels, zwembad, bossen enz. dat kwam bij mij wel binnen. Het leek mij reuze spannend. Je woonde daar met veel jongens bij elkaar en ging er naar school en je moest natuurlijk ook je huiswerk maken.

Na school vertelde ik thuis wat ik gehoord en gezien had en dat ik wel naar de missie wilde... Dit had ik ook aan de meester laten blijken en aan de pater die dit alles op school vertelde. Niet veel later kwam diezelfde pater bij mijn ouders op bezoek en het grappige was dat zij elkaar kenden, het was immers een Uitgeester. Het feit dat deze pater ook uit Uitgeest kwam, had geen invloed op mijn wens.

Ik merkte al heel snel dat met name mijn moeder het enorm fijn vond dat ik mogelijk ook pater ging worden. Mijn vader was iets terughoudender, dat zal wel met de kosten te maken hebben gehad. Niet veel later kwam ook de pastoor bij ons thuis om over mijn keuze te praten. Dit zal ongetwijfeld de terughoudende mening van mijn vader beïnvloed hebben.

Na een paar maanden vertelde mijn broer Jan, die anderhalf jaar ouder was dan ik, dat hij ook wel naar zo'n internaat wilde... Alleen had Jan ietsje meer moeite op school... Dat bleek geen enkel probleem, want in de missie waren naast paters ook 'broeders' nodig. De broeders hadden een vak geleerd zoals timmerman, metselaar of schilder.

Voor mij betekende het dat ik na de lagere school naar het gymnasium moest om de opleiding te kunnen volgen. Het niveau van de school in Uitgeest was in dat jaar zoals gezegd zwak. Daarom ging ik voor de zesde klas van de lagere school naar Beverwijk waar ze mij bij konden spijkeren.

Ik ging daar samen met nog een klasgenootje uit Uitgeest, Cor Kools, op de fiets naar toe.

Deze school had aparte rijen voor kinderen die werden klaargestoomd voor de LTS, voor de Mulo, de HBS en voor het Gymnasium. Ik mocht plaatsnemen in de Mulo rij, dat jaartje was flink aanpoten.

Zo werd het zomer 1960, ik was aangemeld in Mook waar een 'klein seminarie' was gevestigd dat behoorde tot de 'Congregatie van de missionarissen van Marianhill'. Broer Jan volgde een maand later, naar Arcen. Ook een onderdeel van deze congregatie, maar dan om broeder te worden.

Op naar het Limburgse Mook

In de grote vakantie van 1960 moest er veel gebeuren voordat ik af kon reizen naar Mook. Ik zou wegblijven tot de kerstvakantie, dus er moesten een hoop kleren mee. Die stopte ik allemaal in een grote plunjebaal, die tevens dienst zou doen als waszak. Mijn was moest gewoon thuis door mijn moeder gedaan worden. Deze plunjebaal/ waszak zou ik af en toe met een transportbedrijf opsturen naar huis en later stuurde mijn moeder de schone was dan weer terug. Ondertussen bereidde ik mij voor op een lange, nieuwe en vreemde treinreis. Ik was in mijn eentje nog nooit verder dan Amsterdam geweest. Ik ging daar op bezoek bij mijn oom en tante en logeerde daar af en toe. Nu moest ik met de trein naar Nijmegen en dan met de bus verder via Malden naar Mook. Er was in die tijd geen internet of smartphone, maar ingewikkelde gele borden op het perron. Daarop kon je uitvogelen hoe laat een trein kwam of vertrok en in welke richting hij ging. Mijn vader had mij geleerd hoe deze borden op het treinperron werkten en waar ik op moest letten.

Daags voordat ik weg zou gaan, moest ik ‘afscheid nemen’ van de burens (bijna de hele straat), wat ik een beetje onzin vond. Totdat ik merkte dat ik van bijna iedereen een gulden of een rijksdaalder meekreeg, dat was dan ook gelijk mijn zakgeld voor de periode tot de kerstvakantie. Dat was veel geld in die tijd! Een rijksdaalder was twee en een halve gulden waard, dat is ongeveer evenveel als nu 6 euro. Gewapend met een kartonnen treinkaartje en ca. 20 gulden op zak, was ik klaar voor de reis.

Mijn eerste lange treinreis

Ik weet niet precies meer wie mij naar de trein heeft gebracht, ongetwijfeld mijn ouders en wellicht enkele broers of zusjes. Daar zat ik in de trein naar Amsterdam, met een grote plunjebaal die ik amper kon tillen. Ik vond het alleen maar spannend, had er geen moeite mee om alleen op pad te gaan. Geen idee wat mij te wachten stond, maar dat deerde mij niet. Ik weet niet meer wat ik voelde, of ik dit afscheid moeilijk vond of niet. Ik denk dat ik meer bezig was met hoe het onderweg allemaal zou gaan. Het overstappen op een andere trein ging goed en ik keek mijn ogen uit onderweg. In Nijmegen de goede bus vinden vond ik wel spannend, maar ook dat ging goed. Reizen met de bus had ik eigenlijk nooit echt gedaan. Er stonden meerdere bussen bij het station, door te vragen kwam ik erachter welke bus ik moest nemen. Ik wist dat de bushalte waar ik heen moest praktisch voor het seminarie was. Door daarnaar te vragen waarschuwde de buschauffeur mij op tijd voor de juiste halte.

Het seminarie was bij een villa, die ‘Eldorado’ heette, met daarachter het internaat. Het moet wel in de middag geweest zijn dat ik zeulend met die grote plunjebaal de oprijlaan van ‘Eldorado’ in Mook opliep...

Er werden die dag meerdere nieuwe ‘studenten’ verwacht, dus er stond al iemand paraat om mij op te vangen. Eenmaal in de villa maakte ik kennis met een aantal broeders en paters. Ik kreeg een korte rondleiding, de eetzaal bleek ‘refter’ te heten, een andere ruimte heette recreatiezaal... woorden waar ik nog nooit van gehoord had. Achter de villa stonden een aantal barakken, eenvoudige gebouwen van betonblokken met asbest dakplaten en enkel glas. Heel normaal in die tijd, maar nu zouden we dat kippenschuren noemen! De recreatiezaal en de slaapzaal hadden elk een grote ronde kachel midden in de ruimte. De slaapzaal was voorzien stapelbedden met voor elke student een hoge smalle kledingkast, waar alles in opgeborgen moest worden. Nu kregen de nieuwelingen een bed toegewezen. Ik was toen wel beduusd van al die grote jongens om mij heen, zij waren er blijkbaar al veel langer. In de recreatiezaal zag ik een biljart en een pingpong tafel, buiten was een voetbalveld. Het was kennelijk bekend dat ik uit Uitgeest kwam, net als broeder George (Piet Berkhout) en natuurlijk pater Willemse. De meeste paters en broeders hadden voor mij erg vreemde namen. Later begreep ik dat zij vernoemd waren naar heiligen uit de katholieke kerk van vroeger. Broeder George en pater Willemse kwamen mij vrijwel meteen opzoeken, dat gaf gelukkig iets vertrouwds want verder kende ik nog niemand. Ik merkte al snel dat er meerdere jongens van mijn leeftijd nieuw waren aangekomen en dat gaf mij een veilig gevoel. Het werd mijn eerste ontmoeting met o.a. Ton Elfrink, Ben Veeger, Loek Bucholtz, Paul Vrielings, Hans Blanchaard, Huub Berkens en nog een aantal anderen.

De eerste weken...

Ik weet het niet precies meer, maar wij zullen ongetwijfeld halverwege de week aangekomen zijn in villa ‘Eldorado’.

Na de eerste indrukken van de eerste dag, wisten we ook waar we moesten slapen.

De slaapzaal in de grote barak had een kastenwand als afscheiding tussen de twee delen van de barak. In elk deel stonden twee rijen stapelbedden. Per bed was er 1 kast beschikbaar voor alle persoonlijke spullen als kleding, boeken enz. De jongens in de leeftijd van 12 tot 15 jaar aan de linkerkant, de ouderen rechts.

Ik had gekozen voor het bovenbed van een de stapelbedden. De kast was een smalle legkast met twee of drie planken en een klein hanggedeelte. Dit gebruikten we nooit dus daar kon dan mooi de plunjebaal staan. Stiekem keek je hoe de andere jongens hun kast een hadden ingeruimd. Dat gaf niet veel houvast, want overal was het een zootje.

In deze slaapzaal sliepen ongeveer 70 jongens.

Tegen een uur of zes 's middags klonk er een bel.....dat betekende dat we konden gaan eten in de refter. Allemaal aan lange tafels, met een tafel apart voor de paters en broeders. Er werd uiteraard eerst gebeden voordat de maaltijd begon. Als nieuwelingen zocht je elkaar maar een beetje op, een vorm van steun en erkenning had je wel nodig. Eén van de paters noemde de namen van de nieuwelingen... je moest dan gaan staan, zodat iedereen kon zien wie je was, dat was onze introductie.

We vergaapten ons die avond aan de oudere studenten en keken met veel ontzag naar hun activiteiten. Voor ons duurde de avond niet zo lang, tegen de klok van negen moesten wij naar de slaapzaal. In het midden ook een lange rij met wastafels, dus tandenpoetsen... en naar bed. Volgens mij sliep ik direct in, moe na alle eerste indrukken.

De volgende ochtend werden wij gewekt door een pater of broeder die luid handen klappend langs de bedden liep, het zal tegen zeven uur geweest zijn.

Daarna volgde een ritueel dat zich elke dag zou gaan herhalen... snel een waslap over je gezicht, aankleden en klaar!!! Want om 07.30 uur moest je aan tafel zitten. De nieuwe jonge studenten zaten bij elkaar aan de lange tafels en wisselden de eerste ervaringen uit, benieuwd naar wat er nog komen ging. De oudere studenten pakten hun tassen en begaven zich naar school. In de loop van de ochtend werden wij bij elkaar geroepen en werd er uitleg gegeven over het leven op Eldorado. Dat wil zeggen het dagritme, de studietijden, de

Zijkant van de slaapbarak, achter villa Eldorado

ontspanningsmomenten, corvee werkzaamheden, douchen, enz. Ook het kopen van kladblokken, pennen, enz. in het winkeltje van 'pater Liberatus'. Dit moest je wel direct betalen.

Daarna hadden we even vrij en konden gaan voetballen, biljarten of pingpongen. Sommige jongens blonken meteen uit, zoals Ben Veeger met biljarten en Ton Elfrink met voetbal. Ik zelf had toen nog geen enkele voorkeur voor welke sport dan ook. Ik deed gewoon overal aan mee.

In de middag gingen we onder begeleiding een wandeling maken om de buurt te verkennen en met name de school bezoeken. We gaan op school bij de ‘Paters Passionisten’ in Mook. Deze school lag op ca. 2 kilometer van ons Eldorado, aan de Maas, dichtbij het pontje naar Cuijk (aan de Maas).

Weer een dag met veel indrukken. Eenmaal terug op Eldorado moesten we aardappelen schillen voor de maaltijd van alle hongerige studenten die van college terug zouden komen. Het schillokaal stond onder leiding van broeder George (Piet Berkhout), van de Langebuurt uit Uitgeest. we schilden twee tot drie emmers aardappelen, afhankelijk wat we gingen eten. Er werd natuurlijk wel eens naar elkaar gegooid met de aardappels... Maar broeder George was best streng, als hij je betrapte mocht je alles schoonmaken in je eentje en dat was een hele klus!

Deze corveetaak van aardappels schillen en groente schoonmaken was de belangrijkste taak voor de eerstejaars, voor ons dus. Een dagelijkse opgave...

Het schillokaal

In de avonduren was er naast de studie uren ook ruimte voor recreatie. We deden van alles: voetballen, biljarten, kaarten en we maakten vooral graag muziek.

Ik herinner mij Jan Adriaanse, Kees van der Sande en nog een paar ouderejaars zoals de gebroeders Meijs, die toen prachtige muziek speelden op gitaar. Wij liepen daar als jonkies gewoon tussendoor.

Zaterdag was de ‘douchedag’. We liepen onder begeleiding naar het gebouw van de Passionisten, waar de douches voor ons gereserveerd waren. Er waren uit mijn hoofd ongeveer 10 douches. Wij waren met ca. 60 man, dus gauw douchen, afdrogen en aankleden en dan de volgende. Een pater of broeder hield de zaak in de gaten om te voorkomen dat er ‘onzedelijke’ zaken zouden plaatsvinden... Waarna wij weer terugkeerden met natte handdoeken die wij aan onze bedden hingen om te drogen, dat was ook duidelijk te ruiken ...

Ik was niet zo slim, of anders gezegd ik had alleen de MULO voorbereiding gedaan in de 6e klas, en gelukkig waren er meer. Wij kwamen daarom in de ‘voorbereidende klas’ van Pater Bavo. Ik kan mij herinneren dat ik veel moeite had met al die nieuwe vakken, vooral Duits, Frans en Engels en eigenlijk alle vakken. Eenmaal na schooltijd terug op Eldorado hadden we verplichte studie-uren met een surveillant. Dus je kon niet zomaar wat gaan tekenen, je moest echt met schoolwerk bezig zijn. Ik vond dit moeilijke uren. De surveillant liep tussen onze bureau’s door en hield iedereen in de gaten.

De herfstvakantie brak aan en dat betekende dat een aantal studenten die ‘dichtbij’ woonden een week naar huis konden. Voor mij en voor de meeste anderen was dat niet weggelegd. Deze vakantie betekende voor ons ook dat het ‘regiem’ iets soepeler werd. Oftewel tijdens de vakanties was het niet zo streng als anders.

Er waren geen studie-uren en je mocht veel andere dingen doen zoals tekenen of sporten.

We waren ook meer op elkaar aangewezen, ik denk dat in deze periode de vriendschap tussen Ton Elfrink en mij hechter werd. We gingen meer dingen samen doen, niet alleen sporten, maar ook de Mokerhei op en 'struinen' door de omgeving.

Niet naar huis kunnen schepte een band. En deze is niet meer weggegaan. Dat kleine witte koppie werd mijn vriend en dat is hij nog steeds,!!

Het ritme gevonden...

De eerste maanden zaten erop. Je kunt wel zeggen dat we gewend waren en alles al een paar keer voorbij hebben zien komen.

In onze vrije tijd voetbalden we erg vaak. Er waren altijd voldoende jongens om een potje te voetballen.

Ook de paters en broeders lieten zich hiermee niet onbetuigd. Ik herinner mij frater Warmerdam, pater Nico Smit, pater Peters en later pater Frans Tausch. Er zullen er ongetwijfeld meer zijn geweest, maar de namen schieten mij niet te binnen.

In onze studietijd hadden we te maken met fraters, paters en broeders. Een frater is iemand die bijna pater is, nog best een jonge kerel dus. Een frater studeert na het kleinseminarie 6 jaar aan het grootseminarie, vooral theologie en filosofie. Een pater is al gewijd tot priester, net zoals de kapelaan of de pastoor. Het was de bedoeling dat een pater naar de missiegebieden zou gaan in Afrika of Nieuw Guinea. Een broeder is ook iemand die opgeleid is om naar de missie te gaan, maar die heeft ook een vak geleerd, zoals timmerman, schilder of smid.

Naast het voetbal gingen we regelmatig onder begeleiding aan de wandel naar de Mookerhei en de Mookerschans.

Daar werden vaak spellen gedaan als ‘Landverovertje’ en een soort ‘Stratego’. Dit is een spel tussen twee partijen, waarbij de ene partij een vlag verstoppt in het bos, die de andere partij moet zien te vinden. Je mag daarbij elkaar afleiden om de ander in de war te brengen. Het is een prachtig heuvelachtig gebied, we kenden op den duur alle goede schuilplaatsen en vermaakten ons geweldig. We hadden geen fiets, dus we deden alles lopend.

Uitrusten na ons spel op de Mookerhei.

Over de school bij de Paters Passionisten kan ik niet zoveel vertellen. We hadden dertien of veertien vakken.

We zaten met 25 jongens in de klas en het was behoorlijk streng, niet praten onder de les en veel huiswerkoverhoringen. De docenten waren meestal paters of broeders, gekleed in lange bruine pijen met een koord er om heen en aan de voeten vaak sandalen (zomer en winter). Persoonlijk vond ik ze er niet zo appetijtelijk uitzien, die pijen waren soms echt goor! Onze eigen paters liepen in zwarte lange pijen, met een paarse sjerp om hun middel.

Wij liepen 's morgens rond een uur of acht van Eldorado naar de school, weer of geen weer, en in de lunchpauze weer snel terug om te eten. Vervolgens voor de middaglessen weer naar school, de schooldag duurde van acht tot half vijf. Eenmaal terug op Eldorado begon om vijf uur het eerste verplichte studieuur onder toezicht van een surveillant. Om zes uur was het tijd voor het avondeten, dat bestond vaak uit macaroni of stampotten met een gehaktballetje of stukje kip. Verder aten we vaak groente die was doorgedraaid (dus spotgoedkoop) op de groenteveiling, zoals sla.

Na het eten per ploeg om beurten corvee (afwas). De afwasploeg bestond vaak uit ca. 6 jongens uit de verschillende groepen. Er was een rooster, dus je wist precies wanneer je aan de beurt kwam. Ook de afwasploeg stond onder leiding van broeder George, die liet ons flink aanpotten. Hoe langer de ploeg er over deed, hoe minder vrijetijd je had...

Want om half acht begon het tweede blok van de verplichte studie tot ca. negen uur. In de studiezaal hadden allemaal een eigen bureautje waaraan je je huiswerk moest maken.

Het bureau was klein, alle studieboeken stonden tussen een standaard aan de voorkant van het bureau. Aan de surveillant kon je ook dingen vragen als je het huiswerk niet begreep.

Daarna per leeftijdsgroep in colonne naar de slaapzaal, ieder had zijn eigen bedtijd. Aan de kopse kant van de slaapzaal stonden twee lange rijden wasbakken en achter schotten een aantal urinoirs en toiletten. Je kon ze met je ogen dicht vinden, de vieze lucht verraadde waar je naar toe moest. Tussen de linkerrij en rechterrij bedden stond aan het begin een ronde gaskachel, waarbij je jezelf heerlijk even kon opwarmen als het frisser werd. De winters waren toen nog heel erg koud, min tien graden was geen uitzondering en er lag ook elke winter sneeuw.

Eigenlijk was de slaapzaal een soort kippenschuur, zonder enige vorm van isolatie, met een dak van asbest golfplaten. Ter hoogte van de bovenste stapelbedden waren aan de zijkanten een aantal lange smalle ramen met enkel glas. Het gebeurde niet zelden tijdens de wintermaanden dat het een aantal graden vroom op de slaapzaal. De dekens (goedkope paardendekens) waren wit bevroren van de condens door ons uitademen, natte washandjes en handdoeken waren tot planken bevroren.

Voor de sfeertekening mag ik het volgende niet ongenoemd laten... Het was de gewoonte om vooral tijdens de broodmaaltijden zo stil mogelijk te zijn. Als je iets wilde hebben waar je niet bij kon, moest dat in het Frans gevraagd worden aan je buurman, die het dan door moest geven. Dat dit voor ons als twaalfjarige knaapjes soms grote problemen gaf was te verwachten. Als je vroeg om de boter, kwam er niets en niemand in beweging, dan maar zonder boter... Later kwam je er dan achter dat boter 'beurre' in het frans was. Dus je leerde snel!

Wat je ook snel leerde was erg vlug te eten. Deed je dit niet dan kon het gebeuren dat alles op was en dan had je pech. Wie het dichtst bij de pan zat, schepte op voor zichzelf. Daarna de anderen, daar was verder geen toezicht op. Je moest elkaar een beetje corrigeren, maar ja, als 12-jarige heb je niet veel in te brengen tegenover een zestienjarige...

De verzorging van wasgoed was ook zo'n verhaal, daar moest je zelf voor zorgen. Daar bracht de pluinezak uitkomst voor: de vuile was werd erin gedaan en 1 maal per 2 maanden naar huis gestuurd via een transporteur. We gingen 1 maal per week onder de douche, en alleen dan ging je vuile ondergoed, overhemd/ t-shirt, sokken en broek in de waszak. Ook sportkleding en dergelijke zat er bij. Om de 14 dagen verschoonden we het bed, de vuile lakens en sloop gingen ook in de waszak. We waren wat makkelijker dan wat nu gebruikelijk is ja. Het gewicht van de 'waszak' bepaalde de kosten van het vervoer. Toen ik een keer heel veel kastanjes voor mijn broertjes bij de vuile was gedaan had, kreeg ik bij de schone was een epistel van thuis dat ik dat niet meer moest doen. Die zending had een hoop geld gekost!

Later werd ons duidelijk dat het hele onderkomen van Eldorado slechts een tijdelijke huisvesting was. Het plan van de Congregatie was om een nieuw 'klein seminarie' te bouwen in Venray, ongeveer 35 kilometer van Mook. Het nieuwe gebouw zou in 1963 opgeleverd worden. Dit was geen overbodige luxe omdat Eldorado met zijn barakken volstrekt ongeschikt was om 60 tot 80 jongeren te huisvesten. Het aantal aanmeldingen van priesterstudenten nam in deze jaren nog steeds toe, een reden temeer om nieuw te gaan bouwen. Voor ons was dat echter nog ver weg en wij vermaakten ons prima op Eldorado, ondanks de 'ontberingen'.

's Avonds, vooral in de winterperiode, werd er muziek gemaakt in de recreatiezaal, onder andere door Kees van de Sande met zijn 'theekistbas'. Dit was een houten kist waar een lat op gelijmd was, hieraan werden snaren bevestigd. De muziek werd toen vooral door de oudere studenten gemaakt. We zaten dan veelal rondom de grote gaskachel. En weer of geen weer, gevoetbald werd er altijd. We hadden een paar goede voetballers, ene Elfrink als linksbuiten, Antoon Gerrits, en nog een aantal anderen. Zelf was ik minder begaafd, dus heb ik mij toegelegd op de positie van doelman. Bij erg slecht weer konden we pingpongen of biljarten in de recreatiezaal, of lezen, of brieven schrijven naar huis. Het schrijven van een brief naar huis moest elke week gebeuren.

Rond de kachel in de recreatiezaal

We moesten de brief met open envelop afgeven (censuur?!), de paters zorgden ervoor dat ze in de brievenbus kwamen. Zo gingen de weken voorbij en zagen we uit naar de kerstvakantie, weer naar huis... Gek genoeg heb ik geen moment van heimwee gehad naar huis. Maar ik had wel zin om mijn zusjes, broers en mijn ouders te zien om ze mijn verhalen te vertellen.

In de vier maanden van dit eerste trimester, ben ik denk ik twee keer bij mijn broer Jan op bezoek geweest. Hij zat op een 'juvenaat' in Arcen, genaamd 'Sint Paul'. Dit was een groot missiehuis waar veel paters en broeders woonden, naast zgn. 'juvenisten'. Dit waren jongelui die allemaal broeder wilden worden. Bij dit missiehuis was ook een school, een Lagere Technische School, waar de juvenisten een vak leerden zoals schilderen, timmeren, lassen, veehouderij, enz. Jan was ditzelfde jaar een maand na mij afgereisd naar Arcen.

Hier een foto van het zogenoemde 'Missiehuis St. Paul'

De jongens die daar een vak leerden woonden er met veel paters en broeders. Zij waren wat we nu noemen 'zelfvoorzienend' met een eigen waterleiding, een eigen boerderij en een tuinderij. Verder een schilders- en timmerwerkplaats en zelfs een heuse smederij.

In die eerste 4 maanden mocht ik een paar keer meerijden met een pater of broeder die van Mook naar Arcen ging. Soms logeerde ik ook het weekend daar, dat was toch wel speciaal. Jan was mijn oudere broer, hij volgde de opleiding voor schilder. Hij was altijd al gek van voetballen en had daar natuurlijk ook al veel vrienden gemaakt. Het internaat in Arcen stond op een heel groot terrein. We liepen soms samen door de bosweggetjes zo naar Duitsland!! Dat was toen een hele belevenis: geen douane (geen paspoort!) en ineens in Duitsland! De sfeer en de omgeving in Arcen was heel anders dan bij ons in Mook.

Jan en ik kregen tegelijk kerstvakantie, maar gek genoeg kan ik mij niet herinneren dat wij samen de treinreis naar

*Harry en Jan Snijder in Venray,
1963*

huis gemaakt hebben. Later zijn we een enkele keer opgehaald door een bevriende relatie van mijn vader, die zelf een auto had. Pas het tweede jaar dat ik in Mook zal kocht mijn vader zijn eerste eigen auto, een Volkswagen Kever. Een witte, met spijltjes in het achterraampje. Mijn vader was apetrots op zijn auto, en wij ook.

Eenmaal thuis in Uitgeest had je je draai weer gauw gevonden. Nadat alle verhalen verteld waren, kwam al gauw weer de routine. In huis was alles hetzelfde, mijn bed stond als vanouds klaar op de bekende plek: we sliepen nog steeds met vier broers op zolder.

De twee vakantieweken vlogen om en de voorbereidingen voor het vertrek tot de Paasvakantie braken aan. Om weer zakgeld te hebben, maakte ik weer mijn rondje langs de burens en bekenden...

Tweede en derde trimester, 1960-1961

De treinreis in de donkere periode van het jaar vond ik altijd het mooist, al met al was ik toch zo'n drie en een half uur onderweg. Lekker naar buiten kijken en alle lichtjes voorbij zien komen.

Eenmaal weer terug in Mook, zocht je snel je leeftijdsgenootjes weer op en wisselden we ervaringen uit.. Een mooi moment was ook altijd de waszak uitpakken en de spullen in de kast leggen. Mijn moeder had er altijd wel een paar verrassingen in gestopt, meestal in de vorm van snoepjes of drop.

We werden als eerstejaars nu steeds meer een groep. We hielden ook verschillende wedstrijden tussen de jaargroepen. De biljart- en de tafeltennistafels waren zeer in trek. Het was een traditie om een paar keer per jaar te voetballen tegen de 'Passionisten' en tegen het juvenaat 'St Paul' in Arcen. Daar trainden we hard voor.

Op de woensdagmiddagen maakten we vaak langere wandelingen.

Ik had geen fiets als eerstejaars, maar daar was ik niet de enige in. Zo waren we gedwongen om alles te lopen.

Nu brak de carnavalsperiode brak aan. De meeste studenten kwamen uit Brabant of Limburg, die gingen natuurlijk naar huis om daar Carnaval te vieren.

De bewoners van Noord-Limburg en Brabant, met name De Peel, waren over het algemeen niet rijk. Er waren veel kleine keuterboertjes met een paar koeien en varkens en wat akkerbouw. Alles nog heel kleinschalig.

Ik heb dat jaar voor het eerst kennismemaakt met het Carnaval. Ik mocht met een jaargenootje mee naar zijn ouders in Wanssum, vlakbij Venray. Zijn ouders hadden een kleine boerderij. Uitgedost in een boerenkiel met een rode zakdoek hoorde ik er helemaal bij. Ik herinner mij een optocht en een grote feestzaal, waar alles naar bier stonk en waar veel gezongen werd. Moe van de polonaise en schor van het carnavalsliedjes zingen, hielden we dit feest drie dagen vol.

Op school in mijn ‘voorbereidende klas’ ging alles zonder noemenswaardige problemen. De ‘tussentijdse schoolrapporten’ kregen we van school mee om het thuis aan je ouders te laten zien. Dan moest je je thuis natuurlijk wel kunnen verantwoorden. Dit was meestal een lastig moment, mijn ouders vonden dat er nog het nodige te verbeteren viel! Meestal was het kerstrapport het slechtst, met Pasen was het iets beter en het laatste rapport nog weer iets beter. Ook vanuit het internaat ‘Eldorado’ ging er periodiek een soort rapportage naar de ouders. Dat zal wel meer over gemeenschapszin, mee kunnen komen in de groep en omgang onder elkaar gegaan zijn. Vaak hadden wij als student geen zicht op deze rapportage.

Soms kreeg iemand van ons ‘bezoek’, meestal waren dat ouders. Ook mijn ouders kwamen dat jaar een keer op bezoek. Zij konden niet langer dan een paar uur blijven, omdat ze ook nog naar broer Jan gingen in Arcen. Meestal bleven ze daar dan een nachtje slapen in een hotel. Ik was blij als ik bezoek kreeg, maar vond het ook niet erg om afscheid te nemen.

Vaak werd mijn zakgeld weer een beetje aangevuld...

Van onze eerstejaars groep heeft niet iedereen het jaar afgemaakt. Sommige jongens zijn afgehaakt vanwege heimwee, iets wat ik niet kende. Het kwam ook wel voor dat het samenleven in een groep een te grote last werd, waardoor jongens het niet volhielden. Ons groepje van drie tot vier man doorstond alle kwellingen zoals ruzies onderling of mindere periodes op school. We maakten gewoon het schooljaar af om na de grote vakantie terug te komen voor het tweede jaar.

Grote vakantie 1961

Dit was echt een grote vakantie. Acht weken thuis, weg van mijn vrienden ...

Het jaar daarvoor was ik voor het eerst gaan werken bij een bloembollenbedrijf in Limmen, de firma Valkering. Mijn oudste broer Ben werkte daar al een paar jaar in de vakantie en via hem rolde ik er ook in.

Het werk bestond uit het sorteren van bollen, of het tellen en inpakken en etiketteren van orders uit het buitenland. Het was zwaar werk, stoffig, maar ook verantwoordelijk werk en ik vond het leuk. Ik werkte op de afdeling 'bijgoed', dat wil zeggen dat het allemaal partijen waren van kleine bollen soorten. Het bedrijf kweekte zelf veel soorten bloembollen, maar kocht ook partijen op. De bollen waren bestemd voor de export. Je moest al die partijen, groot en klein, goed van elkaar gescheiden houden. Dat jaar heb ik al mijn verdiende geld moeten afgeven aan mijn ouders. Mijn oudste broer betaalde een soort kostgeld en mocht de rest houden. De simpele reden hiervoor was dat we het niet zo breed hadden thuis...

Tweede schooljaar Mook, Gymnasium 1e jaar, 1961-1962

De grote vakantie zit er op en iedereen druppelt weer binnen bij 'Eldorado' in Mook.

Wij zijn inmiddels tweedejaars... en zo voelden en gedroegen wij ons ook. Een hele nieuwe groep eerstejaars was inmiddels ook gearriveerd, met o.a. Harrie van de Tillaart, Ton Vissers en Martin van den Burg. Wij wisten nog precies hoe dat voelde... Het was weer een goed weerzien met de oude makkers. Nu begon het pas echt, van de voorbereidende klas naar de eerste klas van het gymnasium. Dat was best spannend. Niet iedereen van onze oude groep was terug, een enkeling had afgehaakt. Zoals we nu de brugklassertjes naar school zien gaan, zo verging het ons ook. Enorme volle tassen met boeken die we in bruikleen kregen. Dat betekende dat je er extra zuinig op moest zijn. Bij pater Liberatus kochten we in zijn winkeltje kaftpapier en plakband. Hij had de meeste gangbare schoolartikelen op voorraad, daarnaast verkocht hij ook sigaretten of shag aan de oudere studenten. Wij konden aan de slag om een hele berg boeken te kaften. We namen nieuwe schoolagenda's van thuis mee die we heel nauwgezet invulden met alle schoolroosters en vakken en de eigen invulling, zoals tekeningen en geheimtaal.

De hoeveelheid nieuwe vakken begon mij al snel te duizelen. Ik noem alleen al Latijn en Grieks, dit was (en is) voor mij echt abracadabra... Verder de gangbare talen als Frans, Duits, Engels en Nederlands, maar ook algebra en meetkunde, geschiedenis en aardrijkskunde en noem maar op... Ik merkte dat ook de anderen zoals Ton, Antoon Gerrits, Harrie van de Tillaart, Nico Bernts er moeite mee hadden. Maar tsja, met ons jeugdig elan van dertienjarigen begonnen we aan deze klus.

Eenmaal terug in Mook hadden we het ritme alweer gauw te pakken.

Onze taak bij het schillokaal werd overgenomen door de nieuwe groep eerstejaars, maar de tijd die daardoor vrij kwam dienden wij nu door te brengen in de studiezaal. Ik wipte vaak even binnen bij broeder George om de pap-pannen met restjes havermout of griesmeelpap uit te likken. Dat dit niet zonder gevolgen bleef, bleek later...

Ik kreeg steeds meer last van pijn in mijn knieën. Na een bezoek aan de huisarts in Mook bleek dat ik veel te snel groeide. Mijn kniegewrichten en kniebanden konden de groeispuurt niet bijhouden. De huisarts stuurde mij door naar het Canisius ziekenhuis in Nijmegen, waar Pater Willemse mij heenbracht met de auto. In het ziekenhuis werden mijn beide benen in het gips gezet, van mijn liezen tot aan mijn enkels. Dit gips moest zes weken blijven zitten. Omdat het gips nog niet goed was uitgehard bracht een ambulance mij weer terug naar Mook, wat een belevenis...!

Het dagelijkse leven met die 'klompen gips' aan beide benen was niet makkelijk. Mijn hoge stapelbed had ik verruild voor een laag bed. Ik mocht en kon niet douchen, dat werd dus een beetje pielen bij de wastafel. Het aankleden lukte wel, een wijde joggingbroek gaat overal overheen. Na een poosje raakte ik er wel aan gewend. Ik kon weer redelijk (wijdbeens) lopen, stond zelfs af en toe weer op het doel bij het voetballen. Op school had ik wel veel ruimte nodig om de trappen op en af te kunnen hobbelen.

In die periode ontsnapte er een gevaarlijke bankrover, bijgenaamd 'Manke Arie'. Deze naam heeft jarenlang aan mij gekleefd vanwege mijn gipsbenen.

In de herfstvakantie kwam mijn vader op bezoek, samen met mijn broer Ton en mijn zussen Ank en Cock.

Samen maakten we een wandeling naar de Mookerschans, dat gebied wilde ik ze graag laten zien. Ik liep ook steeds naar school en de Mookerschans was niet veel verder. Boven op de schans gaf mijn broer Ton mij per ongeluk een zet... ik viel en kukelde ongeveer tien meter naar beneden. Ik had geen pijn maar mijn gips was aan gruzels!!! En ik moest er nog drie weken mee lopen. Weer een afspraak gemaakt in het Canisius... en weer opnieuw in het gips... en weer terug met de ambulance. Tijdens dit bezoek hoorde ik dat er thuis een baby op komst was!!! Ik had er nooit bij stilgestaan dat dit nog kon... Dat was waarschijnlijk ook de reden dat mijn moeder die keer niet mee op bezoek gekomen is. Op 25 oktober is mijn jongste broertje Frank geboren... Ik zou hem voor het eerst zien in de kerstvakantie. De rest van de gipsperiode verliep zonder verdere problemen en toen het eraf mocht was de pijn in mijn knieën weg. Wel stijfheid, maar ook die verdween.

Het eerste trimester van het eerste jaar gymnasium zat er op en wij kregen ons kerstrapport: "Daar valt nogal wat aan te verbeteren!" was de reactie van mijn ouders. (Dat wist ik zelf natuurlijk ook wel). Mijn vriend Ton Elfrink had dezelfde ervaringen aan het thuisfront. Wij waren zelf wat laconieker, er kwam immers ook nog een paas- en grote-vakantierapport, dus nog tijd genoeg om het één en ander te verbeteren.

Thuis zag ik voor het eerst mijn nieuwe broertje... nou ja, hij was dertien pond bij zijn geboorte! De zwaarste baby die tot op dat moment ooit in het Zeeweg ziekenhuis in IJmuiden geboren was. Een flinke bul dus. Mijn moeder werd in die periode totaal in beslag genomen door de baby en uiteraard het herstel na een zware bevalling. Begin januari zat de vakantie er weer op, dus weer terug naar Mook met de trein en de bus.

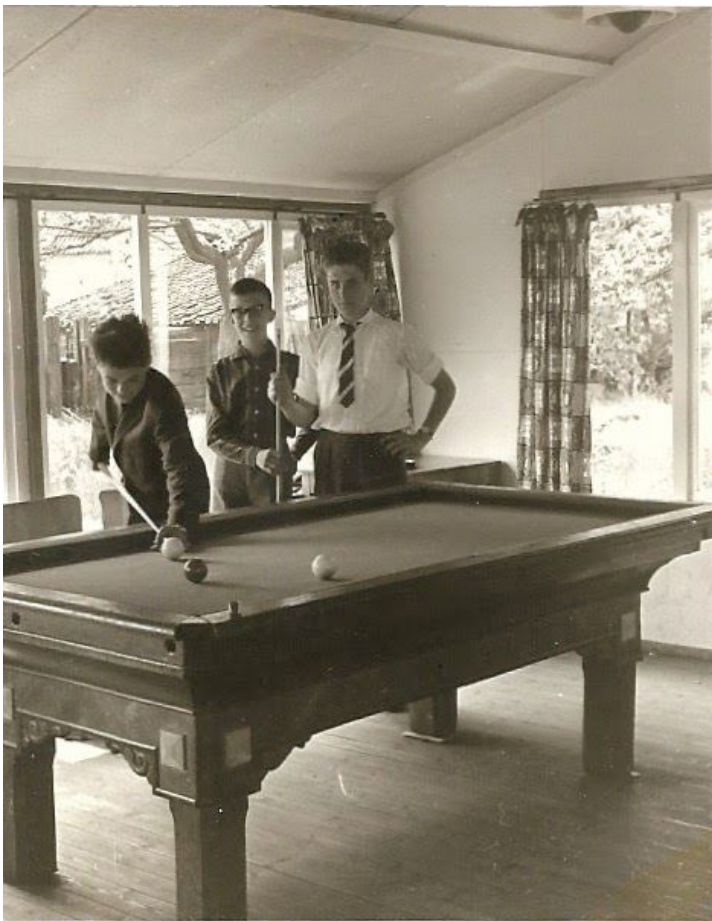
Tweede trimester

Vol goede moed en in het besef dat we ons best moesten doen op school, waren we er weer klaar voor. In de winterperiode verbleven we de meeste tijd binnen. Het was een enorm koude winter aldus de ‘Enkhuizer Almanak’. Dus de paar grote kachels in de eetzaal en de recreatie ruimte hadden over belangstelling niet te klagen. De barakken waren niet geïsoleerd en hier en daar gierde de wind naar binnen door kieren en spleten. Onze activiteiten zoals schoolbezoek en huiswerk maken gingen gewoon door, daar valt weinig over te vertellen. Binnen Eldorado moesten wij in onze koude barakken de afleiding zoeken.

Elke woensdagmiddag sjouwden wij nog steeds naar de Mookerschans en de Mokerhei voor ons ‘landveroverspel’. Ook de zaterdagse douchegang naar de ‘Passionisten’ bleef in het programma.

We begonnen nu te puberen en dat merkten we aan ons lijf ook. Als we heel soms de gelegenheid hadden stonden we stiekem samen onder de douche, wat natuurlijk geweldig spannend was...

De ouderejaars zaten veel te kaarten, te lezen en muziek te maken. Onze groep, ik noem wat namen: Ton Elfrink, Gerard Heitbrink, Frits Winkelmolen, Tonny Vissers, Loek Bucholtz en Harrie van de Tillaart, stortte zich meer op biljarten en tafeltennissen. Hele competities werden opgezet. Tussen de ‘klein seminaries’ in de buurt werd ook een soort competitie opgezet. Zo gingen we met een delegatie naar ‘Sint Paul’ (dan zag ik Jan nog eens), ‘Rolduc’ en ‘Mill’ en naar de ‘Passionisten’ uiteraard. Tonny Vissers, Frits Winkelmolen en ik hebben de biljartkampioenstrofee mee mogen nemen na een onderlinge competitie met studenten van verschillende seminaries.

Biljarten in de recreatiezaal, Ben Veeger, ikzelf en ??

Over een paar maanden zouden we 14 jaar worden en deze leeftijd bood een nieuw privilege: het roken.
Het seminarie kende een bepaald rookbeleid en dat was als volgt:

- 14 jaar 1 sigaret in de week op woensdag
- 15 jaar op woensdag, zaterdag en zondag 1 sigaret
- 16 jaar, elke avond 1 sigaret
- vanaf 17 jaar vrij roken.

Ook kon je om dispensatie van de regels verzoeken. Dat lukte alleen als je de paters kon overtuigen dat het op die betreffende dag de naamdag van een heel specifieke heilige was. (Denk aan St. Maarten op elf november, of St. Nicolaas op zes december). Als dat lukte mochten we een sigaret roken.

Hoe ‘normaal’ in die tijd dit rookbeleid ook was... achteraf durf ik te stellen dat we op deze manier welbewust aan het roken geholpen zijn. Ik weet slechts van een enkeling dat die daar niet rookte. We konden niet wachten tot we veertien jaar werden, dan hoorde je écht bij de ouderejaars.

Ondertussen hadden wij al eerder gehoord dat de locatie Eldorado in Mook noodhuisvesting betrof, met plannen om een nieuw seminarie te bouwen in Venray, ca 30 kilometer verder in Noord Limburg. Inmiddels was de bouw daarvan begonnen en werden wij als toekomstige bewoners in de gelegenheid gesteld om te komen kijken tijdens de bouw. Er werd een autobus gecharterd die ons naar de nieuwbouw in Venray bracht, aan de Hoebertweg nr. 1 (later Westsingel geheten).

We zagen een gebouw met een duidelijke herkenbare kapel met daaraan vast een gebouw van twee verdiepingen en een kelder met een sportzaal. Achter het gebouw ruimte voor een voetbalveld en aan de voorkant een parkeerterrein. Als 13- jarige namen we dit allemaal voor kennisgeving aan. Het bleek de bedoeling dat we na de grote vakantie met zijn allen zouden gaan verhuizen naar de nieuwbouw. Dit betekende ook afscheid van de ‘Passionisten’ in Mook. Daarvoor in de plaats zouden de ‘Franciscanen’ komen, die hadden een eigen grote school met een zwembad en sportvelden ernaast.

De paasvakantie

Ton en ik waren al geruime tijd onafscheidelijk en we kwamen op het idee dat ik met Ton mee naar Losser zou gaan in de Paasvakantie. Dit vergde natuurlijk wat ‘massage’ en overleg van beide kanten, maar uiteindelijk werd het fiat door beide ‘parlementen’ gegeven. Ik weet niet meer precies hoe wij naar Losser zijn gegaan, waarschijnlijk werden wij opgehaald door de vader van Ton. Ik herinner mij dat ik het toch wel spannend vond. Van mijn bezoek en logeerpartij in Losser herinner ik mij dat ik vader Elfrink een grote man vond met een breed postuur en dat zijn moeder een lieve kleine vrouw was. Volgens mij had Ton nog een broer en een zus, maar dat kan ik mis hebben. Verder vergeet ik nooit de in mijn ogen bergen gekookte eieren die op tafel stonden, het maakte niet uit hoe veel je er op at. Dat was ik helemaal niet gewend... hooguit één eitje in de week. Ik vond het heerlijk. Verder kan ik mij de enorme paasvuren herinneren waarvan je de hitte van afstand al voelde.

We hebben toen ook nog een bezoekje gebracht aan het café waar Benny Veeger woonde. Ik heb een prima tijd gehad in het Tukkerse land, tussen de Dinkel en de Regge. Ook aan deze vakantie kwam een eind.

Onze rapporten waren voorzichtig iets beter dan het kerstrapport, maar het hield nog steeds niet over... Omdat ik niet in Uitgeest was geweest, miste ik mijn zakgeld voor de komende periode. Volgens mij heb ik van vader Elfrink nog wat geld toegeschoven gekregen en in mijn volgende waszak zat gelukkig ook nog iets van thuis.

Trofee, met ton Vissers, Frits Winkelmolen en ikzelf, 1964.

Derde trimester

Ons laatste trimester in Mook dus. Nu moesten we er echt aan geloven wat de studie betrof. Maar ook de afleiding bleef lokken.

Dan, 16 april 1962, Ton wordt 14 !!!! Hij mag nu roken, ik moet nog wachten. Dat duurde niet zó lang, 18 mei was het mijn beurt om jarig te zijn.

In ons winkeltje kon je ook rookwaar kopen. Pakjes sigaretten van 10 stuks met merken als Lexington, Hunter en Chiewip (of zo iets). Het smaakte natuurlijk nergens naar, maar tsja je was 14, dus ging je er voor.

Naast de verplichte studie uren met surveillant waren we weer veel buiten te vinden. Als het mooi en warm weer was gingen we zwemmen in de Maas, vlakbij het pontje naar Cuijk. Het spannendste was om aan een grote rijnaak te gaan hangen en je stroomopwaarts mee te laten slepen, dan loslaten en met de stroom weer teruggedrijven. De schippers konden dit absoluut niet waarderen en werden woest op ons. Terecht natuurlijk, want het was echt levensgevaarlijk!!

Aan het eind van het trimester zijn we weer met de bus naar Venray gegaan: de nieuwbouw was bijna klaar. Bovendien moest iedereen nu met openbaar vervoer eerst met de trein naar het station van Oostrum en dan met de bus naar Venray. Dat moest iedereen natuurlijk wel weten en geoefend hebben.

Er is nog iets wat ik moet vermelden: onze ‘Congregatie Marianhill’ had het financieel niet breed.

Om zoveel monden van hongerige jongelingen te voeden werd al regelmatig ‘doorgedraaide’ groente en fruit van de veiling aangevoerd, dit kostte nagenoeg niets. Ik herinner me ook dat we soms dagen achter elkaar sla als groente aten. Daar is niets mis mee, behalve als deze niet goed schoon gewassen is. Ik heb vele malen luizen of slakken in de sla op mijn bord aangetroffen. Jarenlang had ik een afkeer van sla, wat nu wel over is. Zo kregen we ook vaak appels en peren.

De laatste weken van ons verblijf in Mook braken nu aan en dat betekende proefwerkweken, dus blokken geblazen. Wat waren we weer eensgezind: Ton en ik gingen beide voorwaardelijk over naar de tweede klas van het gymnasium. Dat zou niet meer in Mook zijn, maar vanaf nu in Venray...

Grote vakantie 1962

De welverdiende grote vakantie is aangebroken. Ik had nu ook wat meer gelegenheid om met mijn jongste broertje Frank te spelen. Eens vroeg mijn moeder me om even een boodschapje te doen. Mijn broertje Ton ging mee achterop de fiets. Op een gegeven moment hoorde ik een luid geratel (en geschreeuw)... Ton zat met zijn hiel tussen de spaken, met als gevolg de schoen stuk en een forse snee in zijn hiel. Het gebeurde bij de melkboer voor, maar die kwam ons niet helpen. Toen maar gelijk doorgegaan naar de huisarts, gelukkig is alles weer prima voor elkaar gekomen.

Dat jaar hoopte ik een fiets bij elkaar te verdienen om mee te nemen naar Venray. Ik heb die vakantie zeven weken gewerkt en het is me gelukt om een nieuwe fiets bij elkaar te sparen. Na twee werken bleek mijn vader bereid om dat wat ik nog tekort kwam voor de nieuwe fiets voor te schieten, zodat ik de fiets eerder kon kopen. Dit was voor mij erg belangrijk omdat ik een week later met een groepje studenten en een paar paters mee zou gaan 'op kamp' in Luxemburg. Dat ging op de fiets. Ik had een week om te wennen aan de nieuwe fiets. Ik moest van Uitgeest naar Arcen fietsen, in 1 dag ongeveer 220 km, vandaar zouden we samen naar Luxemburg fietsen. Het werd een eenvoudige blauwe Junker, zonder versnellingen en met een terugtraprem. Enmaal in Arcen kon ik 1 dag bijkomen. De dag daarna vertrokken we met 14 jongens en een paar begeleiders naar Luxemburg naar het plaatsje Palzem aan de Moezel. Het was een geweldige ervaring om de grens over te gaan en voor het eerst in het buitenland te fietsen. We hadden een drietal tenten en kampeerden op een weiland dichtbij de rivier de Moezel.

Op kamp in Luxemburg, Palzem a/d Moezel

Daar zwommen we in, want douchen kon niet op onze kampeerplaats. Het was een leuk kamp, we hebben veel in de omgeving gefietst. Na een week braken we op en fietsten we weer terug naar Arcen. Na een nachtje slapen fietste ik weer vrolijk naar Uitgeest terug en meldde mij weer bij de firma Valkering...

Het bleek ook mogelijk te zijn om de fiets met de trein mee te nemen naar Mook. Na het gebruikelijke rondje langs de burens om te zeggen dat ik wegging, en dus met wat geld op zak, brak de dag van vertrek aan. Thuis hadden we al uitgetoetst hoe de plunjebaal achterop de fiets kon worden gesjord. Alles verliep heel voorspoedig in de trein, ook het overstappen in Amsterdam met die fiets ging gelukkig goed en de plunjezak is tijdens de treinreis goed op de fiets blijven zitten...

Eerste jaar Venray, tweede klas Gymnasium, 1962-1963

De eerste twee maanden van het schooljaar moesten we met de bus van Zuid-Ooster van Mook naar Venray op en neer reizen omdat het nieuwe gebouw van ons 'klein seminarie' nog niet klaar was. Daarna volgde de verhuizing.

Wat een enorm verschil was dit nieuwe onderkomen in vergelijking met de barakken in Mook, alles veel groter en ruimer. Een grote studiezaal, refter, recreatiezaal en twee grote slaapzalen met een hele rij wastafels met toiletten. In de kelder van het gebouw een fietsenstalling, een heuse sportzaal met toiletten en douches (!) en een ruimte waar de cv-ketels stonden die onze gebouwen verwarmden. Vooral de sportzaal trok onze belangstelling. Eindelijk zomer en winter sporten zoals voetbal, volleybal, basketbal ... In de recreatiezaal stonden twee biljarts en een pingpong tafel. Er was een enorme keuken in het gebouw met allerlei machines.

De paters en broeders hadden hier een eigen vleugel. Aan de voorkant van het gebouw was de grote kapel aangebouwd.

Binnen in het gebouw was alles al snel op orde, maar buiten moest nog veel gebeuren. Er was een voetbalveld gepland, dat moest nog helemaal gevlakt en ingezaaid worden. Aan de voorkant een grote parkeerplaats waar twee bergen grind lagen die nog verspreid moesten worden.

Ton en ik waren er eerder dan de meeste studenten zodat wij mooie plekken konden uitzoeken op de slaapzaal en de studiezaal. Wat we ook deden natuurlijk. Meteen de bedden opmaken en de kasten inruimen met onze kleding. Zo, wij waren er klaar voor!!

De bus naar Venray

Daarna bleek ook dat de staf en onze begeleiders wisselingen ondergaan hadden, ik weet ze niet allemaal meer bij naam. Pater Willemse bleef gelukkig, evenals Nico Smit. Nieuw voor ons waren broeder Floribertus, de kok, broeder Peters, pater Peeters, broeder Albertus (Richard Bongers) en nog een aantal.

Ook de omgeving van het seminarie was een nieuwe uitdaging. Niet langer een villa met daarachter barakken nabij bos en heide, maar wonen in een grotere plaats: Venray. De school lag op 10 minuten lopen door het stadje, heel anders dan lopen langs de Rijksweg in Mook. Venray had ons meer te bieden, dat was ons direct duidelijk. De school was een jongensschool waar ook jongens die in Venray woonden op zaten, was ook weer anders dan Mook.

Pater Peters (Mokum), pater Smit (Kick?) en pater Willemse.

Met opleidingsmogelijkheden voor Gymnasium en HBS en zowel paters als ‘leken docenten’ die lesgaven.

Ik schat dat Venray op dat moment ongeveer 15.000 inwoners had. De school had ook duidelijk een regionale functie, jongens uit de omliggende dorpen bezochten deze school ook.

Ik kan mij de introductie op school van ons als groep ‘Mariannahillers’ niet meer goed herinneren. Ook hier hadden wij het bekende ritueel van boeken ophalen, kaften, agenda invullen, enz. Wat ik nog wel weet is dat wij enorm onder de indruk waren van de faciliteiten van deze school: een zwembad, een groot voetbalveld waar naast voetbal ook les werd gegeven in kastiebal, een volleybalveld, een basketbalveld. Wij vonden dit allemaal geweldig.

Het niveau van de school was ook hoger dan dat we gewend waren in Mook. Onze leraar Frans, dhr. Hollaard, sprak ons aan in het Frans, dat was wel even wennen. Voor Latijn hadden wij dhr. Swuste die de eigenaardige gewoonte had om tijdens de les halve sigaretten te roken.

Ik herinner mij ook een geweldige gymnastiekleraar, die ons wist te motiveren tot hoge prestaties.

En eenmaal verhuisd naar de Hoebertweg hadden wij weer ons vaste programma, met verplichte studie uren maar ook vrije tijd. Ik kan mij herinneren dat ik dagen bezig ben geweest het grind op de parkeerplaats te verspreiden met een hark en kruiwagen. Ook het knollenveld, dat ons voetbalveld moest worden, verdiende de nodige aandacht. Na het uitvlakken en inzaaien wachtte het gras dat gemaaid moest worden. In het begin heb ik dat vele uren gedaan met een handmaaier. Gelukkig drong het tot de staf door dat dit geen doen was en werd er een kleine motormaaier aangeschaft. De sportzaal in de kelder werd natuurlijk ook enorm veel gebruikt. Soms wandelden we even het stadje in, gelukkig vaak zonder begeleiding.

Gewoon een beetje rondzwalken en dingen ontdekken zoals een heuse MMS, een middelbare meisjesschool. Het was net een bunker: volstrekt ontoegankelijk voor wie hier niets te zoeken had! We ontdekten ook een ijsbaan, Ton en ik spraken af dat we na de kerstvakantie onze schaatsen mee zouden nemen.

In de loop van het schooljaar werd ook meer aandacht gegeven aan onze geestelijke en sociaal maatschappelijke vorming. We begonnen met toneelstukken voor eigen publiek in te studeren en op te voeren. In de avonduren ontstonden spontaan vele discussiemomenten met de paters en broeders over TV actualiteiten en niet te vergeten over het tweede Vaticaanse Concilie wat toen aan de gang was. We hadden nu ook een mooie eigen kapel waar een koor niet in mocht ontbreken. We kregen de eerste zanglessen in Latijnse kerkmuziek, gezangen die we dan tijdens de kerkdiensten lieten horen.

Hier is mijn sympathie voor Gregoriaanse muziek ontstaan. Het koor bestond uit een wisselend aantal zangers.

Het zangkoor: ? ? Ton, Harry, ? ?

In het begin wat meer oudere studenten, maar wij namen al snel hun plaats in. Ik herinner mij naast Ton Elfrink ook Gerard Heitbrink, Frits Winkelmolen en anderen. Alles onder leiding van broeder Sjef de Roos.

Zo verliep het eerste schooljaar te Venray. Wij hadden een vrij gesloten, prettige en veilige groep met elkaar.

De zomervakantie 1963 brak aan. Ik moet vertellen dat Ton en ik 'voorwaardelijk' overgingen naar de derde klas van het gymnasium. Dat betekende dat wij in de grote vakantie taken meegekregen om thuis verder te leren ... Daar kwam natuurlijk niet zoveel van terecht. Want ook in deze zomervakantie heb ik mij 7 weken nuttig gemaakt bij bollenboer Valkering in Limmen.

Bij de herexamens na de vakantie zakten wij alle twee en daarom moesten wij de tweede klas over gaan doen. Dat was wel even slikken ...

Ik weet niet precies meer of het in die vakantie was of al eerder, maar wij zijn ook een keer met een groep studenten op kamp geweest naar Vogelenzang. We kampeerden daar bij familie van frater Warmerdam. Wij waren allemaal met de fiets en hebben vandaar uit diverse uitstapjes gemaakt. ‘Mokum’ (pater Peters) was mee als begeleider en ook broeder Floribertus.

Tweede Jaar Venray, nogmaals 2e klas Gymnasium, 1963-1964

Ik was inmiddels 15 jaar en groeide als kool, gewoon een slungelige puber. Het weerzien in Venray met de oude makkers was erg leuk.

Van alle kanten kwamen stoere verhalen los wat er in de grote vakantie allemaal gebeurd was. Ton en ik zochten elkaar direct weer op en begonnen samen aan de herhaling van de tweede klas. Nou dat ging puur beter dan het jaar daarvoor!

De samenstelling van de groep veranderde elk jaar, ook nu weer. Er waren studenten afgevallen, maar er kwamen ook nieuwe studentjes. Het is altijd jammer dat er afscheid genomen moest worden van jongens die geslaagd waren of van de jongens die stopten met de opleiding. De voorgaande jaren werd onze totale groep steeds groter, maar dat stabiliseerde zich in deze periode.

Van school herinner ik mij nog een anecdote, welke ik moet vermelden. Wij hadden een zeer gedreven gymleraar. Het internaat en de school van de Franciscanen hadden ook een zwembad, tijdens de gymlessen werd er dan ook regelmatig gezwommen. De leraar vond terecht dat alle jongens een zwemdiploma moesten halen, dit kon tijdens de gymles gebeuren.

Ik was met nog een paar jongens nog niet in het bezit van een zwemdiploma. Maar ik kon wel zwemmen, dat had ik mezelf geleerd, ik zwom ook in de Maas. De gymleraar vond mijn techniek nogal vreemd, ik zwom blijkbaar eigenlijk alleen met armkracht. Mijn beenslag leek nergens op, dat was dus oefenen geblazen tijdens de gymlessen. Op een gegeven moment was de tijd van afzwemmen aangebroken. Iedereen die al een zwemdiploma had stond aan de kant te kijken hoe wij het ervan af brachten. Welnu de schoolslag ging goed, de rugslag iets minder. Ik kwam uitgeput uiteindelijk aan de overkant. Toen het laatste onderdeel: het watertrappelen. Dat was het grootste probleem, ik zonk elke keer als een baksteen en smokkelde dan met mijn armen. Juist ... ik viel door de mand!! De hele klas stond te gieren van het lachen en dan lukt het dus helemaal niet meer!!! Uitslag: gezakt! Dat trimester kreeg ik ook maar een 7 op mijn rapport voor gym, waar dit normaal toch een 9 was.

Tijdens de beruchte winter van 1963 op 1964 lag er veel ijs, het vroom een hele poos pittig. Venray had een kleine ijsbaan en Ton Elfrink en ik hadden zoals afgesproken onze schaatsen meegenomen. We reden allebei op zogenaamde Noren. Terwijl de Limburgers het probeerden op kunstschaatsen knalden wij het ene rondje na het andere eruit. Dat ging met een bloedgang, een kleine ijsbaan betekende dat je heel vaak pootje-over moest. Dat beheersten wij allebei goed. Ook pater Nico Smit had zijn schaatsen meegenomen, als rasechte Noordhollander wist hij ook wel raad met het ijs. Op een gegeven moment werd de buitenste ring van de ijsbaan maar vrijgehouden voor ons, het bleek te gevaarlijk om tussen al de krabbelaars zo hard te rijden. Wij waren natuurlijk zo trots als een pauw en genoten van deze momenten. Tussen onze bewonderaars waren ook een aantal dames, daarover later.

In de avonduren werd er naast debatteren ook veel muziek gemaakt. Ik noem een paar namen: Hans Adriaanse, Kees van der Sande, Ton Elfrink, Wim van Rooy, door wie een heuse band werd gevormd.

*Harry Snijder,
Ton Elfrink
en ?*

We hebben zelf een oude theekist omgetoverd tot bas waar Wim Peeters op speelde.

Er kwam op een gegeven moment ook een bescheiden drumstel, waar ik mij ook regelmatig op mocht uitleven. Het eind van het schooljaar brak aan, Ton en ik gingen over naar de derde klas Gymnasium.

Ton op zijn best

Derde jaar Venray, derde klas gymnasium, 1964-1965

Weer een spannend jaar voor de boeg. Ton en ik hadden dezelfde vakken een probleem: Latijn en Grieks. Maar dit zijn wel de belangrijkste vakken op het Gymnasium. Voor het vak Grieks kregen we een nieuwe vrouwelijke leerkracht ...! Het testosteron gierde bij ons door het lijf, dus iedereen had allerlei dromen bij deze dame. Deze fantasieën werden natuurlijk nooit uitgesproken, ik kan alleen maar zeggen dat deze fysieke aantrekkingskracht het eindresultaat niet positief beïnvloed heeft!

Onze aandacht ging dit schooljaar meer uit naar sporten, zoals voetbal, basketbal, volleybal en natuurlijk schaatsen.

Ons voetbalteam in Venray

Wat voetbal betreft speelden we in meerdere teams, zoals tegen de juvenisten van 'Sint Paul', tegen de Franciscanen en jongens van andere kloosterordes in de buurt. Ton had zich inmiddels ontwikkeld als een razendsnelle rechtsbuiten en ik had mijn plek gevonden onder de doelpalen.

We werden ook steeds manser en gingen steeds meer in discussie met de paters en broeders. Allerlei maatschappelijke problemen, filosofische vraagstukken en natuurlijk theologische dogma's passeerden de revue tot laat in de avond / nacht. Als ik er nu op terugkijk zijn dit voor mij de waardevolste momenten die mij het meest gevormd hebben.

De kerkelijke vieringen begonnen iets minder dogmatisch en losser te worden. Wij zongen natuurlijk nog steeds Gregoriaans in ons bescheiden koor, maar er begon ook wat ruimte te komen voor lichtere muziek. Huub Oosterhuis (uitgetreden priester en vader van Trijntje Oosterhuis) kreeg steeds meer bekendheid met zijn gebeden en liederen en zijn teksten leidden ook tot veel discussie.

Het einde van het studiejaar naderde en weer zag het er voor Ton en mij niet zo goed uit... Het was een belangrijk jaar geweest voor onze persoonlijke ontwikkeling, maar daar had de school geen boodschap aan. We bleven allebei zitten, nogmaals 3 Gymnasium.

Gelukkig bestond ook de mogelijkheid om over te stappen naar 3 HBS, waar we beiden gebruik van wilden maken. Dit was een moeilijke boodschap naar onze ouders. Zij leefden in de verwachting dat hun zoon een 'clericale toekomst' tegemoet ging: priester worden. Waarvoor de Gymnasiumopleiding noodzakelijk was. Bij ons waren er echter al geduchte twijfels gerezen over onze toekomst in die richting.

De grote vakantie thuis bestond zoals gewoonlijk ongeveer 8 weken werken bij Valkering in de bloembollen. Dat vond ik leuk, ik merkte ook dat ik ‘thuis’ in Uitgeest een beetje ontgroeid was..

Vierde jaar Venray, 3 HBS, 1965-1966

Er waren ook dit jaar weer enkele oudgedienden niet teruggekomen om diverse redenen. Ton en ik begonnen aan een heel nieuw traject, namelijk de HBS. Al heel snel merkten we een enorm verschil tussen de studenten van de verschillende richtingen. Het kwam er op neer dat wij ons veel beter thuis voelden bij de HBS leerlingen dan bij de Gymnasiasten. Dit is moeilijk te duiden, maar het komt er op neer dat Gymnasiasten zich min of meer verheven voelden boven de HBS-ers.

Deze wrijving bleek regelmatig tijdens fysieke ontmoetingen zoals voetbal, hierin waren de HBS-ers superieur, mede dankzij de bijdrage van Ton en mij. We werden dit schooljaar allebei 18 jaar en ontdekten ook de andere zijde van het ‘seminarist’ zijn. We hadden in Venray een leuk klein bruin kroegje gevonden, “ genaamd, waar we samen af en toe naar toe gingen. Ton was heel makkelijk in contacten leggen en in zijn malle Twents had hij heel snel de lachers op zijn hand. Wij struinden samen alle hoeken en gaten af van het dorp, natuurlijk zonder dat iemand dit in de gaten had.

De studie was voor ons een makkie. Ton had duidelijk meer moeite met handelsrekenen en boekhouden, maar we konden elkaar helpen. Als anecdote kan ik mij herinneren dat er zwarte pieten gezocht werden voor het Sinterklaasfeest bij de MMS in Venray. Hoe het gegaan is weet ik niet meer, maar ik was een van de zwarte pieten.

De MMS was een heel streng meisjesinternaat waar grote muren omheen stonden. Dus een extra uitdaging. Het stond bij ons bekend als een 'hunkerbunker' waar je nooit binnenkwam. Een groot internaat / schoolgebouw van drie verdiepingen. Eenmaal binnen bleek er strenge bewaking te staan bij alle verdiepingen, een aantal nonnen die ons streng in de gaten hielden. Dus al onze fantasieën gingen in rook op.

In september/oktober had pater Willemse c.s. een uitstapje bedacht: met zijn allen naar de Ahr, met een boot diverse wijnkelders in Altenahr te bezoeken. Ik herinner mij dat ik dit een geweldige uitstap vond, zo vergezeld van een aantal paters en broeders, een onvergetelijke ervaring. Het bezoek aan verschillende wijnkelders liet zijn sporen duidelijk na, zowel bij de begeleiding als bij ons. En het was vast een dure trip, zullen zij deze verhaald hebben op onze ouders?? Ik heb geen idee.

Uitstapje naar de wijnkelders van Altenahr.

Het geheel past wel in de tijd dat ook de paters en broeders de teugels iets lieten vieren. Dit komt hierna wel naar voren.

Kortom 3 HBS was voor Ton en mij een verademing. De andere mentaliteit, het studietempo en de vakken lagen ons beter dan op het gymnasium. Dat bleek ook uit ons overgangsrapport, ruim voldoende!! Dat hadden we lang niet meer meegemaakt. We gingen dus allebei voldaan over naar 4 HBS.

De grote vakantie was identiek aan de vorige jaren... lekker buffelen in de bollen bij Valkering.

Vijfde jaar Venray, 4 HBS, 1966-1967

Met vlag en wimpel overgegaan, dus wat kan ons nu nog deren!! Dat was niet de school of de opleiding, maar meer het feit dat we op een 'klein seminarie' zaten, dat ons zou moeten opleiden tot pater. Dit begon voor ons meer en meer te wringen. Eigenlijk waren wij er zelf al uit: dat gingen wij niet doen ... Alleen waren onze ouders er nog steeds van overtuigd dat wij priester / pater wilden worden ... Ik kan nu zeggen dat het geen gemakkelijke opgave was om aan mijn ouders te vertellen dat ik geen priester wilde worden. Ik heb een half jaar geworsteld met dit probleem. Ik wist dat ik ze zou teleurstellen, maar er was geen ontkomen aan.

Naar huis komen betekende ook weer een jaar teruggezet worden in de schoolopleiding. Ton en ik zaten met hetzelfde probleem, we steunden elkaar door er over te praten. We hadden allebei andere zaken in de wereld om ons heen ontdekt die voor ons belangrijker waren. Namelijk het andere geslacht, de meisjes die ons toch wel erg aantrokken...

Intussen was de groei van het aantal seminaristen de afgelopen paar jaar enorm teruggelopen, dus ons groepje studenten werd ook kleiner. Het gebeurde wel dat tijdens het schooljaar oudere studenten niet meer terugkwamen, om ons onbekende reden... Ook landelijk liep het aantal 'roepingen' terug, steeds minder jongens voelden zich geroepen om priester te worden.

Dit betekende voor Ton en mij dat wij met een andere blik om ons heen keken.

Ik denk dat je kunt zeggen dat wij tweeën als enige van onze groep seminaristen contact hadden met de dorpsgemeenschap van Venray en daardoor opgewekt de vierde klas HBS ingingen.

Ton viel meer en meer op met zijn voetbaltalent, hij werd door de scouts van FC Venray gespot en gevraagd of hij niet bij hen wilde voetballen. Helaas kwam ik niet door de ballotage. Ik ging met elke training en wedstrijd van Ton mee, we waren onafscheidelijk. FC Venray speelde op dat moment tweede klasse KNVB en Ton heeft daar een geweldige periode meegemaakt.

Ton en ik hadden steeds meer contact met de lokale inwoners, vooral jongeren. Dat kwam deels door de voetbal, deels door de muziek en deels via klasgenoten uit Venray. Bij onze dagelijkse wandeling naar school hoorden we steeds bij hetzelfde huis mooie gitaarmuziek van 'The Shadows'. Wij bleven daar af en toe stilstaan om te luisteren, totdat wij op een gegeven moment binnen gevraagd werden. Er woonde een knaap die geweldig gitaar kon spelen, waardoor wij inspiratie opdeden voor ons eigen 'bandje'. Op een gegeven moment werd ons gevraagd of wij wilden invallen in het Jongeren centrum, omdat de band die daar zou spelen op het laatste moment had afgezegd. Wij stemden in maar vonden het tegelijkertijd enorm spannend.

Ineens spelen voor een zaal met ongeveer 200 jongelui, maar dat liep gelukkig goed af.

In die tijd ging Ton ook af en toe alleen op pad, wat ik eerst niet begreep. Al snel verklapte hij mij dat hij een leuk meisje had ontmoet, Ineke van de M.

Dat moest uiteraard geheim blijven en alles ging zeer in het geniep. Ik zat in de ‘inner circle’ van Ton, dus ook van Ineke. Daar deed ik ook mijn voordeel mee. Een paar maanden later ontdekte ik in deze groep zelf ook een leuk meisje, Carla B. Het waren onze vriendinnen, het was spannend omdat het niet mocht, maar het bleef bij ‘kalverliefde’. Dit gegeven versterkte het ‘bondje’ wat Ton en ik toch al hadden.

We streken af en toe neer bij ‘Helmuth’, ons kroegje, waar wij zelfs op de pof mochten drinken en Ton en ik soms een rondje kregen van voetbalfans.

In deze periode van ‘verlichting’ in de katholieke kerk, hebben wij ons sterk gemaakt om met gitaar en drum de kerkdiensten op te luisteren. Dit begon voorzichtig in onze eigen kapel op muziek en tekst van Huub Oosterhuis. Pater Willemse en onze andere mentoren vonden dit erg geslaagd, waarna dit concept overgenomen werd door de “Vredeskerk” in Venray. Dit betekende voor ons veel vaker repeteren en ons repertoire uitbreiden. Deze formule sloeg geweldig aan. Toen ook ‘TV Limburg’ een opname maakte van de kerkdienst waar wij in speelden, was het hek van de dam. Meerdere parochies in Limburg kregen belangstelling voor onze ‘missen’.

Wij hadden de ‘Beatmis’ geïntroduceerd in Limburg en dat hebben we geweten!!

‘Ritmische mis’ in de Vredevorstkerk in Venray.

Ondertussen moesten we in onze eigen mis in de kapel ook blijven zingen in het Latijn of Gregoriaans, en blijven sporten en blijven leren en af en toe onze vriendinnen ontmoeten. Dit was best een spannend en leuk jaar.

Ook bleek dat de discussies van het Tweede Vaticaanse Concillie het een en andere teweeg bracht onder ons pater- en broederbestand in Venray. De lijntjes werden langzaam maar zeker losser. Het resultaat was dat er soms zomaar paters en broeders uittraden, omdat zij de last van het celibaat toch niet konden dragen.

Een ander voorbeeld van deze lossere moraal was dat wij als bijna oudste studenten in de kelder van ons seminarie een heuse ‘beatkelder’ gemaakt hadden.

Dit naar analogie van wat er in de buitenwereld gebeurde, zoals het ‘Lieverdje’ in Amsterdam. Wij hadden ons eigen Lieverdje gemaakt in de kelder. In deze kelder zijn geweldige diepgaande discussies gevoerd tussen ons studenten, vaak in aanwezigheid van paters en broeders. Menig probleem van sociale orde werd besproken, het zal niemand verbazen dat van de aanwezigen toen er vele PvdA stemmers overgebleven zijn.

Deze kelder werd een pleisterplaats waar ook menig biertje werd gedronken. In de ‘via via’ contacten beschikten we op een gegeven moment over een heuse tap van Heineken omdat onze omzet kennelijk voldoende geacht werd om een tapinstallatie neer te zetten. Dit was een geweldige tijd.

Omdat het aantal studenten langzaam maar zeker afnam besloot men om aan het begin van dit schooljaar de slaapzalen aan te passen en te voorzien van zogeheten ‘chambretten’. Die bestonden uit bordkartonnen wanden die een ruimte van ca. 3 bij 3 meter omsloten met een bed, een kast en een klein bureau. In de deuropening hing een gordijn.

De oudste groepen deelden nu de slaapzaal met de chambretten. In een jolige bui is er een foto gemaakt van een aantal van ons in pyama. Pater Willemse kreeg hier een dag later lucht van en was niet gecharmeerd van onze uitspatting. Dit leverde alleen een donderpreek op en daarmee was de kous af.

Piet Hendriks, Martin van den Burg, Antoon Cremers, Antoon Gerrits, Frits Winkelmolen, Ton Elfrink, Loek Bucholtz en Harry Snijder.

Het einde van het schooljaar naderde. Dit betekende dat we toch nog even serieus aan de bak moesten. Zoals altijd leer je het meest als je onder grote druk staat, welnu deze druk was er. Het was in die tijd normaal dat je op één dag voor vier of vijf vakken eindexamen moest doen, wat nu niet meer voor te stellen is.

Ton kon het heel goed vinden met broeder Floribert, die de keuken onder zijn beheer had. Wij hadden zelf ontdekt dat we 's nachts in de verwarmingskelder rustig en warm in onze pyjama konden leren. Broeder Floribert zette op een verborgen plek voor ons de nodige versnaperingen klaar.

Gelukkig heeft niemand van de leiding hier enig weet van gehad.

Al deze inspanningen leverden uiteindelijk een goed resultaat op. We gingen allebei met een mooi rapport over naar de laatste klas van het HBS.

Zesde jaar Venray, 5 HBS, 1967-1968

De grote vakantie verliep niet anders dan in de voorgaande jaren. Omdat ik al jaren een 'vaste kracht' was onder de vakantiewerkers kreeg ik meer verantwoordelijkheid, wat voor mij het werk alleen maar leuker maakte.

Begin september riep de plicht weer om het laatste schooljaar in Venray af te sluiten met het HBS diploma. Het weerzien met de oude makkers was als vanouds. We realiseerden ons nu terdege dat wij de oudste groep waren.

De aanwas van nieuwe studenten was vrijwel nihil, dus de totale groep was weer kleiner geworden. Dit gegeven was ook aanleiding voor de 'Provinciaal Overste' van 'Mariannahill' (pater Gerard Willemse) om te besluiten om na ons eindexamen de opleiding voor priesterstudenten te beëindigen. Wij zouden dus de laatste eindexamenkandidaten zijn. Ook de samenstelling van de begeleidende groep paters en broeders wisselde dit jaar. Wij hielden ons niet bezig met de problemen van de leiding en begonnen gewoon aan ons laatste jaar.

Deden wat wij vorig jaar ook deden: sporten, muziek maken, discussiëren en studeren.

Ton pakte het voetbalprogramma bij FC Venray weer op en ook onze onderlinge wedstrijden met 'St. Paul' en andere organisaties begonnen weer .

Ons team was aanzienlijk versterkt door een paar nieuwe juvenisten die naar 'Mariannahill' verhuisd waren. Het was erg leuk om onze vriendinnen weer te zien na een vakantie van acht weken.

Harry met vriendin Carla tijdens Carnaval in Venray.

Van sturing, controle of begeleiding van ons als oudste groep was naar mijn idee dit jaar geen sprake meer. Wij konden gaan en staan waar wij wilden, alle verbanden werden losser. Natuurlijk had je de vaste momenten van maaltijden en de discussies in de avonden waar wij present waren. We hadden meer mogelijkheden om de tijd naar eigen inzicht te besteden en contacten buitenshuis te onderhouden. Het eerste trimester ging vrij geruisloos voorbij, het kerstrapport was prima.

De Carnaval valt in het tweede trimester. Ton en ik hebben dit carnaval in Venray gevierd samen met onze vriendinnen. Ton was ondertussen in Venray een soort BN-er geworden, wat ons tijdens de Carnaval veel voordeel opleverde! Dit trimester moesten wij meer aandacht voor de afsluiting van het schooljaar opbrengen, want het eindcijfer werd mede bepaald door een aantal toetsen gedurende dat studiejaar. Daar moesten we wel om denken, al heeft het gelukkig nooit tot enig probleem geleid. Met vereende krachten aan bijstand is alles ons gelukt.

Na de paasvakantie begon voor ons het belangrijkste trimester, alles of niets. Dat gold natuurlijk ook voor de paar gymnasiasten. Ik schat dat we in totaal met ongeveer acht eindexamen kandidaten waren op het internaat. Dit creëerde een heel aparte sfeer. Voor mij persoonlijk geldt dat ik het beste presteer als er druk op staat, en daarin was ik niet de enige. Maar het besef dat je nog maar twee maanden de tijd had, betekende niet dat alles er voor moest wijken. De proefwerkweek brak aan, twee weken later waren de landelijke eindexamens. We vielen weer terug op de formule van het afgelopen jaar: om ongeveer 03.00 uur opstaan en naar de ketelruimte verhuizen, studeren tot 06.30 uur. Broeder Floribert voorzag ons weer van een natje en een droogje.

Dit hebben we vier nachten volgehouden. Voor het eindexamen zelf had deze methode niet zo'n zin, je moest het dan echt van je parate kennis hebben.

Op de achtergrond speelde nog een ander probleem wat steeds dichterbij kwam voor ons en onze vriendinnen. We konden elkaar nu regelmatig zien en spreken, maar dat zou over zijn als we vertrokken uit Venray. Duidelijk geen ideale situatie.

Mijn ouders hadden zich inmiddels verzoend met het feit dat ik een vriendin had en dat ik binnenkort weer thuis zou komen wonen. Ik had intussen ook mijn oproep voor Militaire Dienst gekregen: in januari 1969 melden in Ermelo!!

Gelukkig stonden bovenstaande hoofdbrekens mijn concentratie op het eindexamen niet in de weg.

De eindlijst mocht er zijn: **geslaagd, eindcijfer gemiddeld een 8**. Voor zover ik mij kan herinneren was onze hele examengroep van Marianhill geslaagd.

Wat hierna volgde weet ik niet goed meer. Afscheid nemen van school en klasgenoten en vooral veel eindexamenfeesten!! Dit heeft al met al een maand geduurd tot het moment aanbrak om de bezittingen bij elkaar te halen en Venray te verlaten. Met de vriendinnen maakten wij afspraken om elkaar op te zoeken.

Natuurlijk hadden Ton en ik ook afgesproken elkaar vaak te blijven zien.

Kortom een boeiende periode in mijn leven, gekenmerkt door hechte vriendschappen was nu geëindigd. Deze jaren hebben mij gevormd tot wie ik ben en zijn bepalend geweest voor de rest van mijn werkzame en sociale leven.

Ik kijk er met veel plezier op terug.

